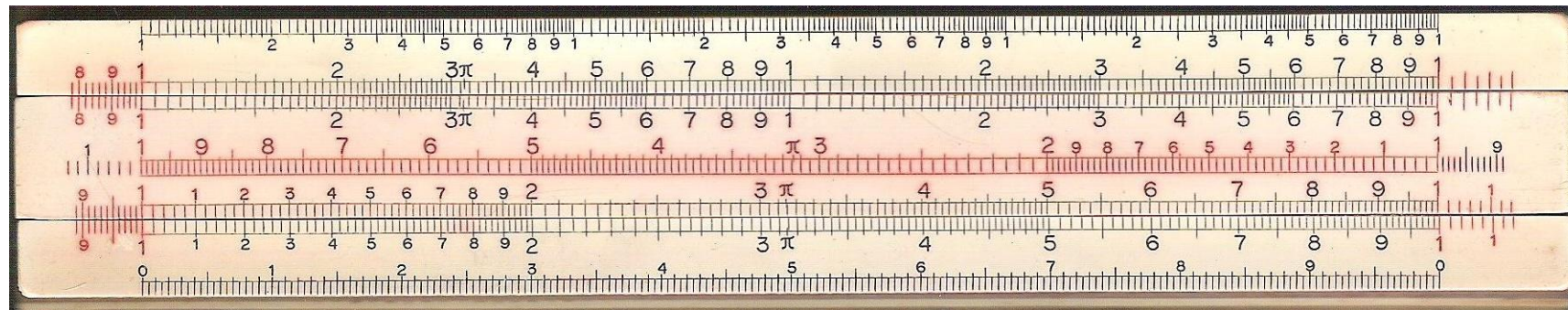

A logarléc és története

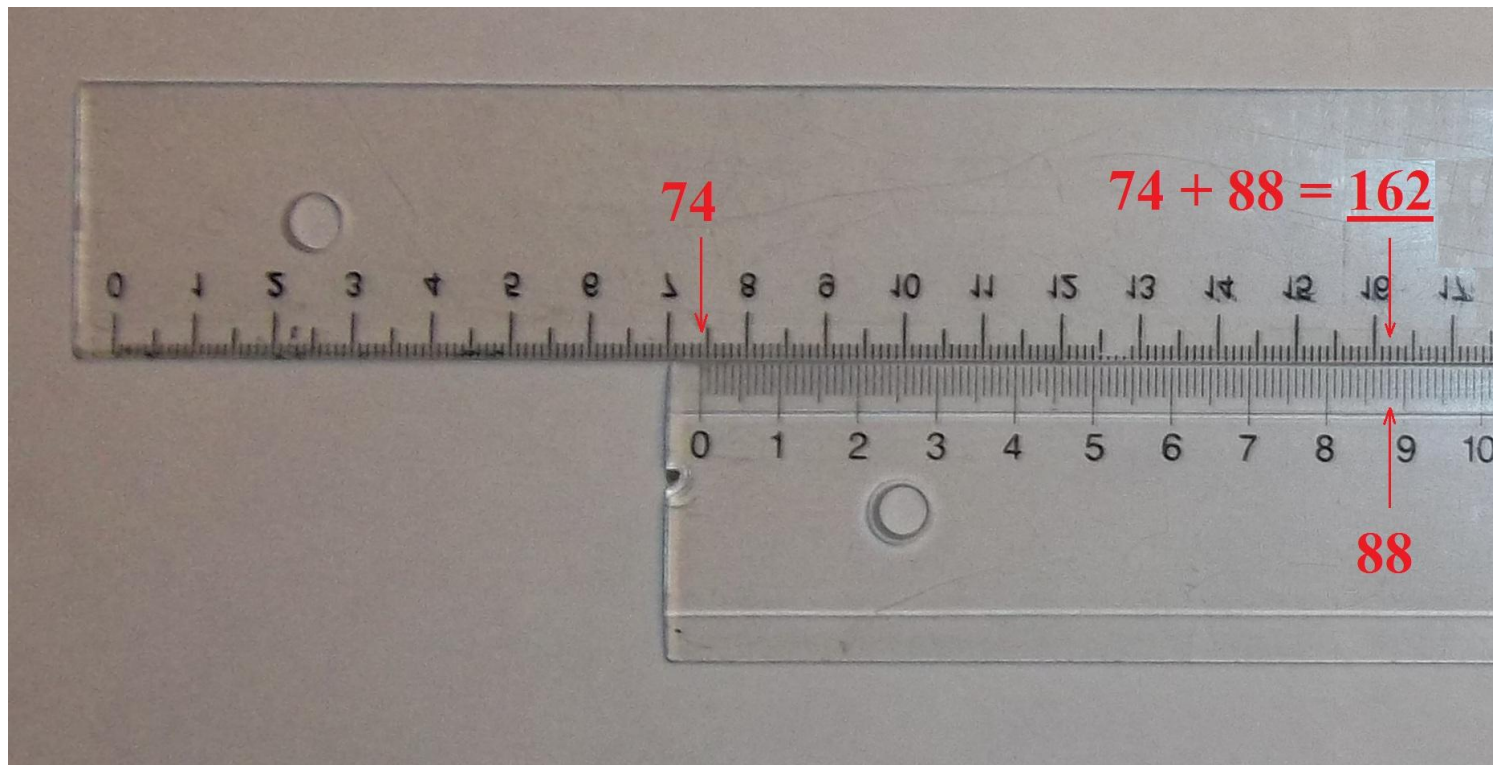
dr. Szalkai István
2017.

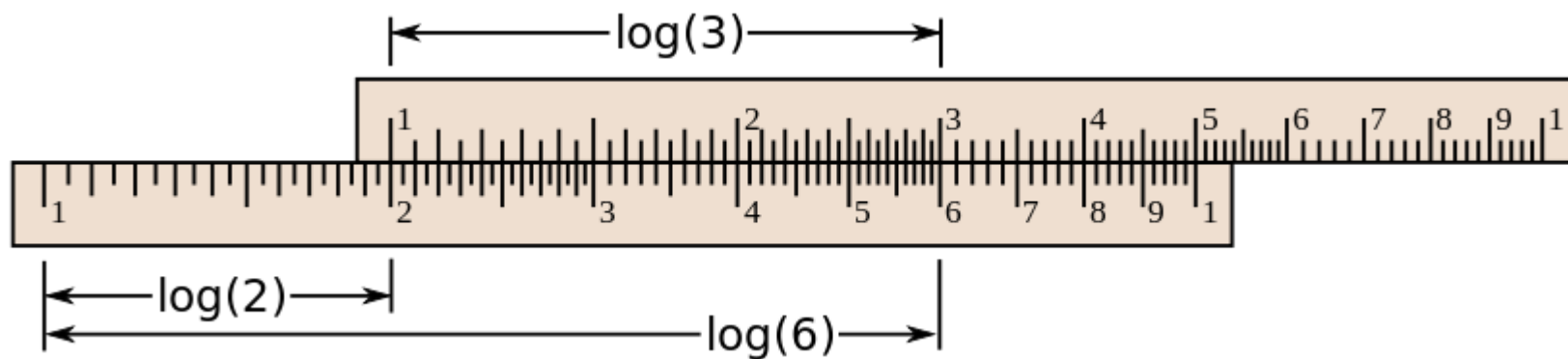

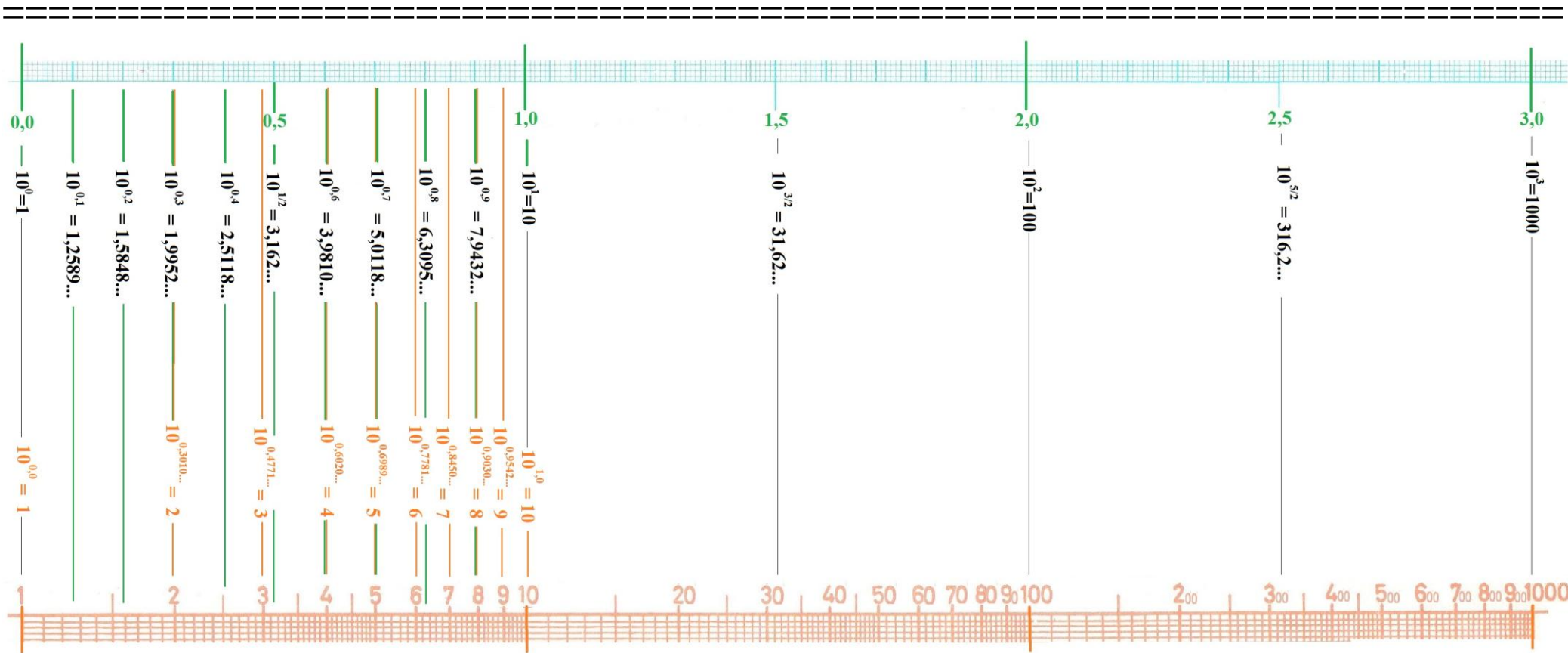
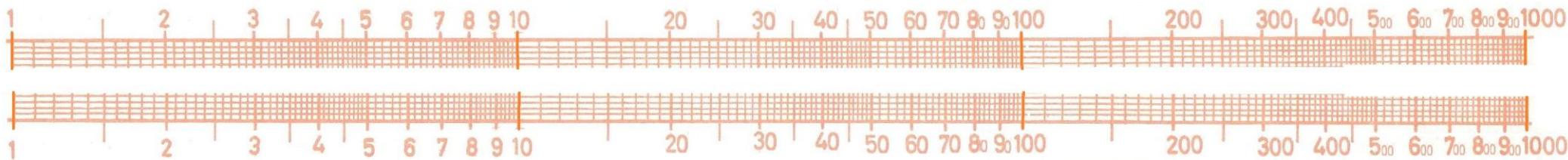
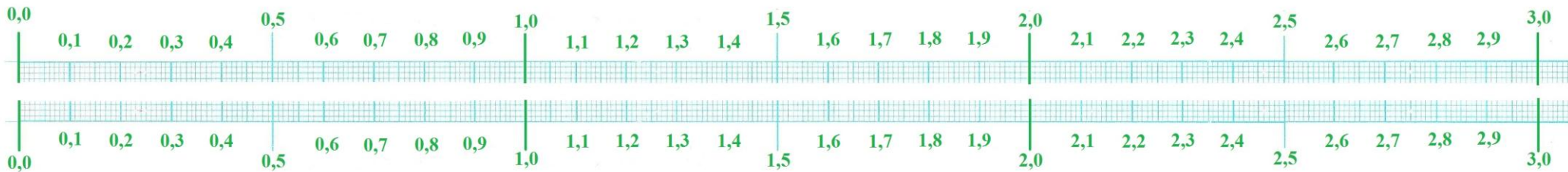

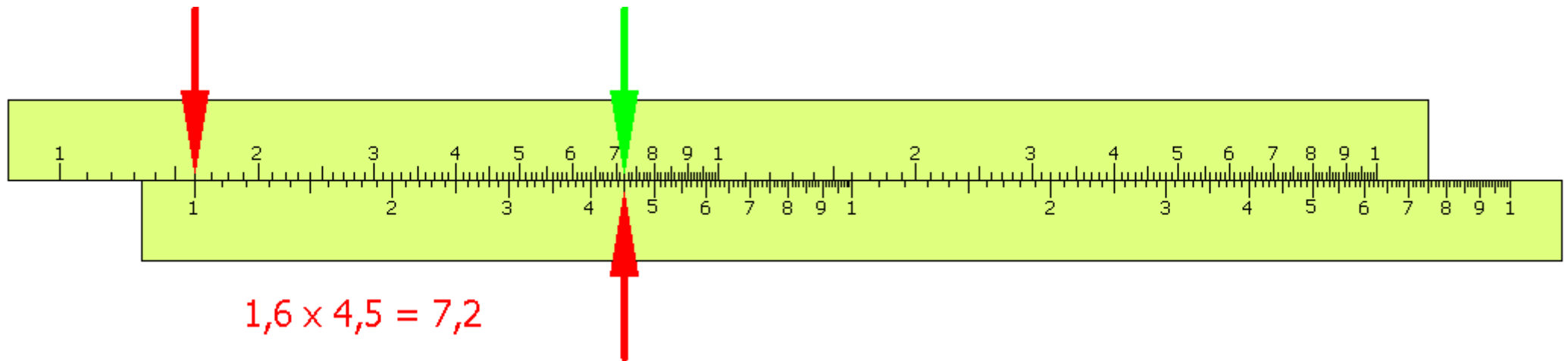
Alapelve: távolságok geometriai összeadása

[1]

Magyarázat:

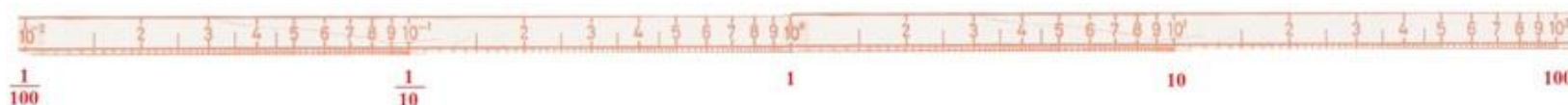
Az "1,6" felirat $lg(1,6)$ egységre, a "4,5" felirat $lg(4,5)$ egységre, a "7,2" felirat $lg(7,2)$ egységre van a kezdőponttól: $lg(7,2) = lg(1,6) + lg(4,5) = lg(1,6 \cdot 4,5)$.

Története: [1]

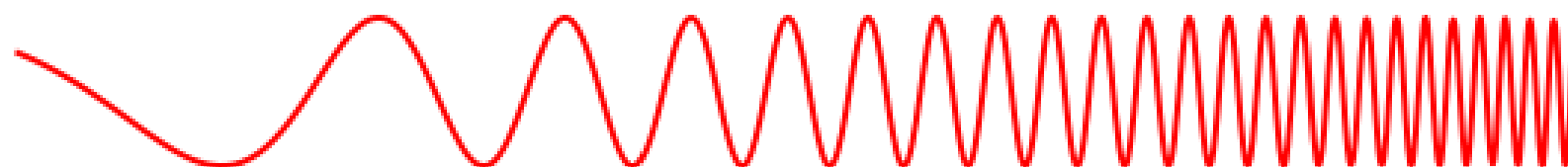
A logarlécet **1620-1630** között találták fel, miután **John Napier** (1550-1617) publikálta a logaritmusról szóló alapvető művét. Az oxfordi egyetemen **Edmund Gunter** (1581-1626) feltalált egy eszközt, mely egy logaritmikus skálából és mérőeszközökből állt és amellyel szorozni és osztani lehetett. 1630-ban a cambridge-i **William Oughtred** (1575–1660) készített egy körlogarlécet, és 1632-ben egyesítette találmányát Gunter eszközével, ezzel létrejött a mai értelemben vett logarléc.

A legutolsó speciális logarlécek az amerikai **Apollo-program** (1960) számára készültek, és a programban részt vevő űrhajósok használták azokat !

A logaritmus-skála más alkalmazásai:

Átengedi a Föld légköre?

Hullámtartomány
Hullámhossz (m)

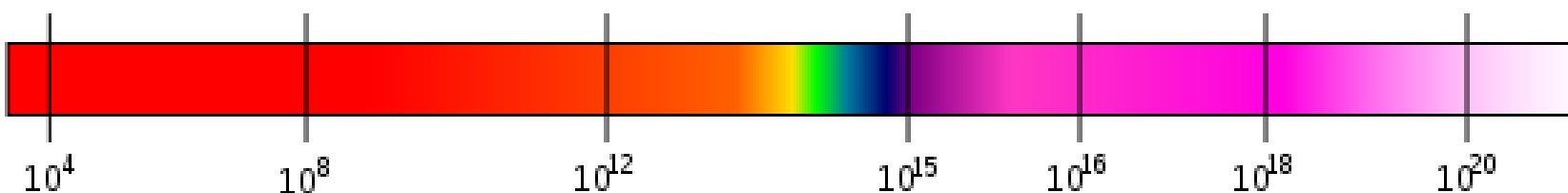
rádióhullám	mikrohullám	infravörös	fény	ultraibolya	röntgen-	gamma-
10^3	10^{-2}	10^{-5}	$0,5 \times 10^{-6}$	10^{-8}	10^{-10}	10^{-12}

A hullámhossz nagyságrendje

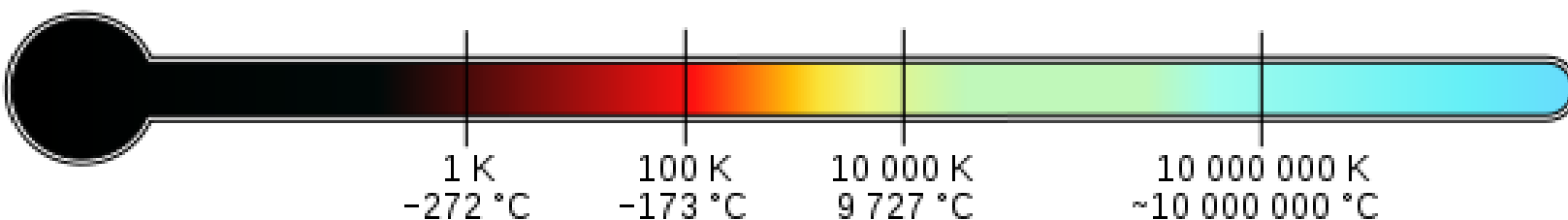

épületek ember pillangó tûhegy egysejtû molekula atom atommag

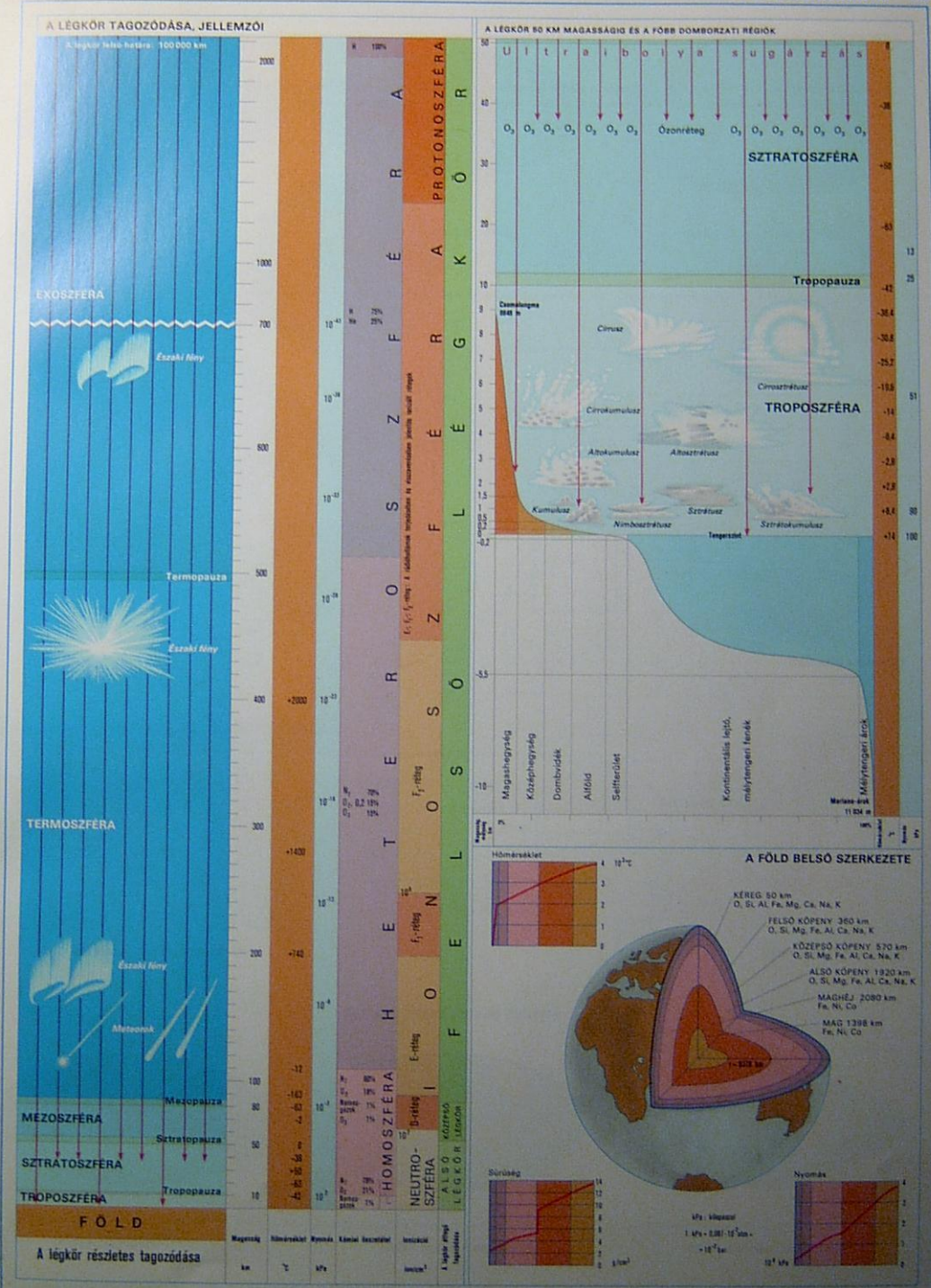
Frekvencia (Hz)

A tartományban maximális intenzitással sugárzó testek hőmérséklete

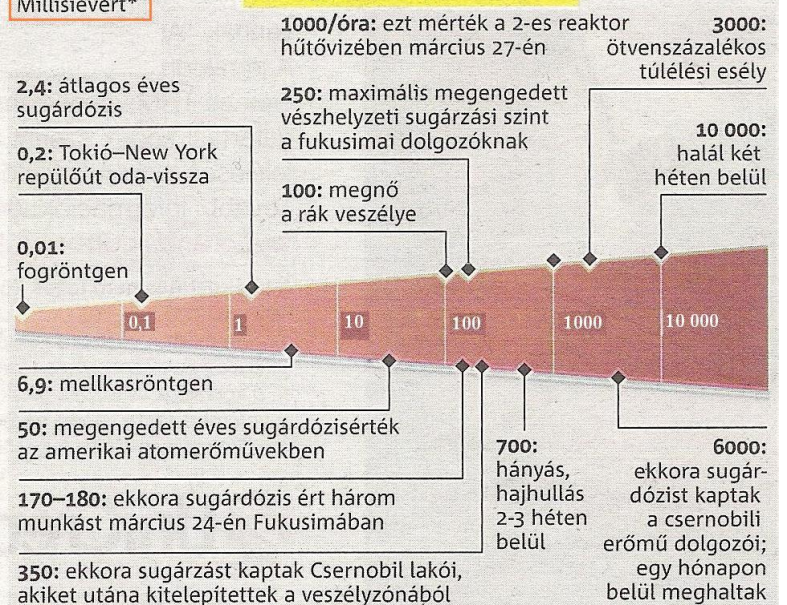

SUGÁRDÓZIS
Millisievert*

Sugárzási szintek

Forrás: IAEA, hírügynökségek *1 millisievert=1000 mikrosievert © GRAPHIC NEWS

[FV92]

Richter-skála,

pH,

"*n* -kilences" pontosság,

rezgő (gitár-/hegedű-) húr hossza és a hang magassága (oktávok, hangközök),

hangerősség (fizikai nyomás) és annak érzete (decibel),

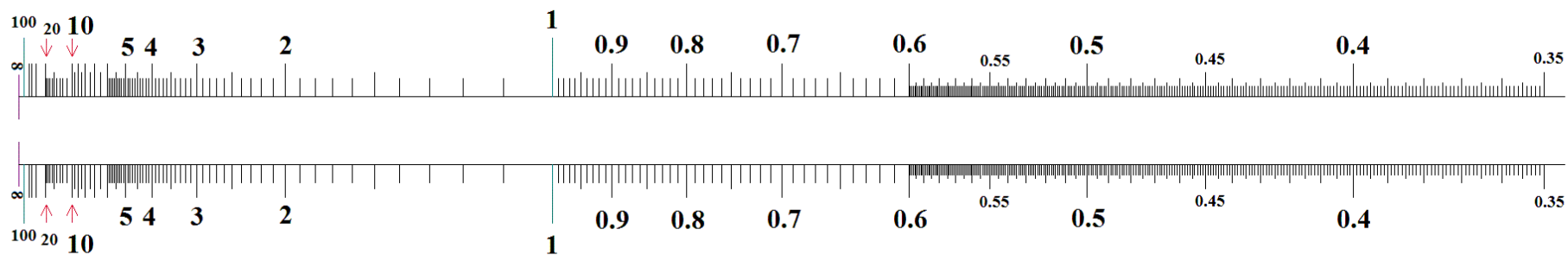
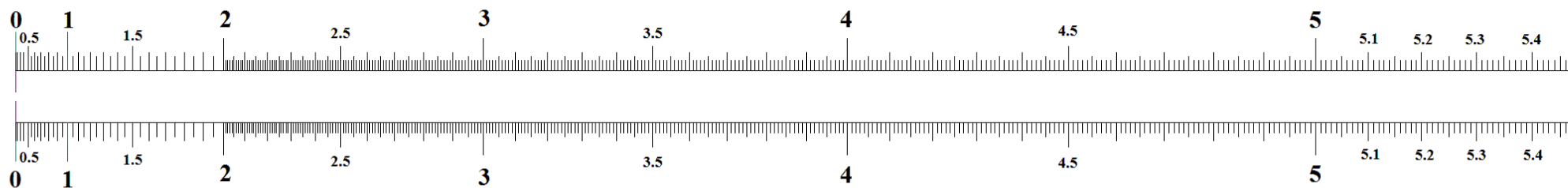
csillagok fényerőssége,

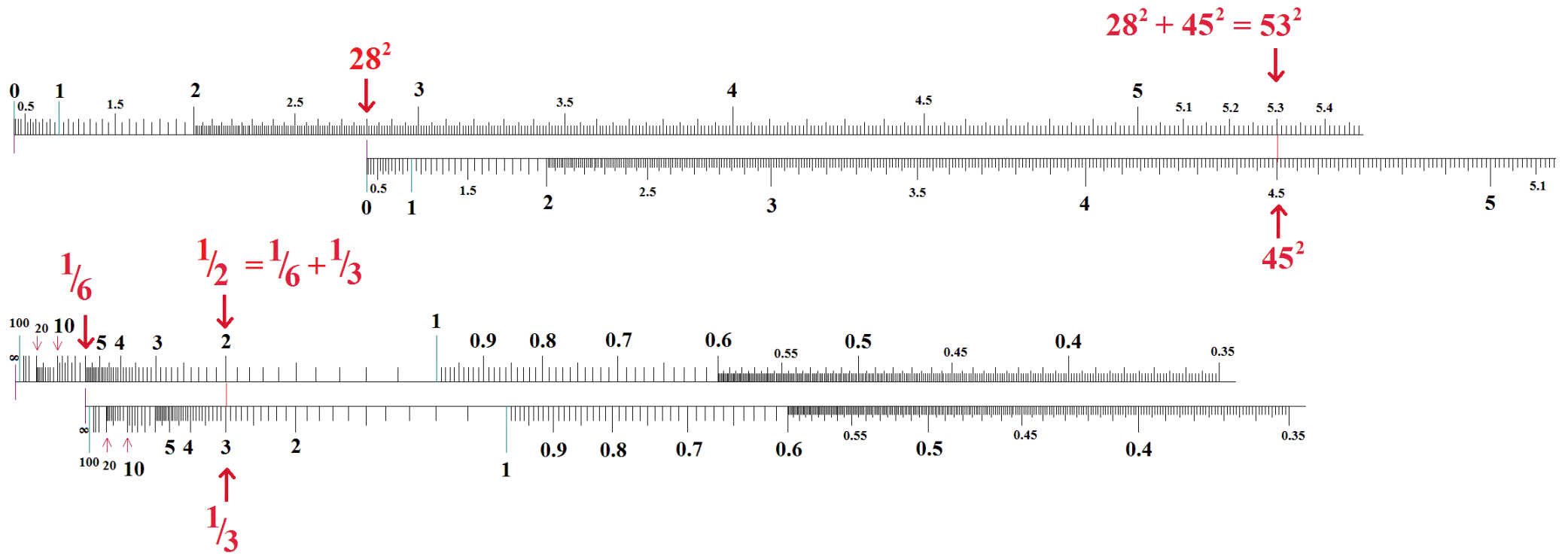
sok érzékszervünk működése is logaritmikus, ezt a **Weber-Fechner** törvény.

Sőt, állítólag egyes afrikai bennszülött törzsek tagjai (mind a gyermekek, mind a felnőttek) a megszámlálható tárgyakat nem ugyanakkora távolságra, hanem egymáshoz egyre közelebb, "logaritmikus skála" szerint helyezik el ([W03], [W05], [DISP1], [DISP2])

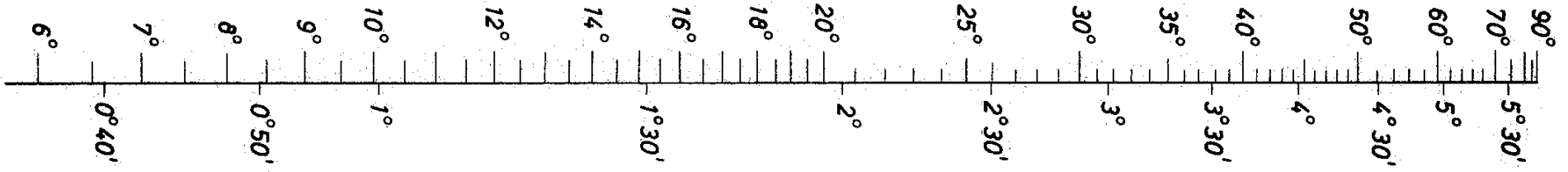
Általánosítások: ([2])

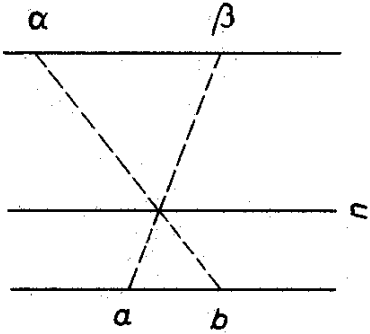

Számítóábra a sinustételhez

α, β

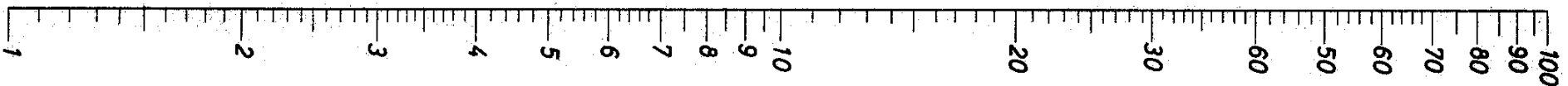

Kulcs:

$$\frac{a}{\sin \alpha} = \frac{b}{\sin \beta}$$

a, b

Irodalom:

[1] *Logarléc*, Wikipédia, <https://hu.wikipedia.org/wiki/Logarléc>

[2] **Szalkai István**: *Mit tudhat egy logarléc?*, KöMaL 1977, 146-151.

<http://db.komal.hu/scan/1977/04/97704146.g4.png>

...

<http://db.komal.hu/scan/1977/04/97704151.g4.png>

[DISP1] **S.Dehaene, V.Izard, E.Spelke, P.Pica**: *Slide Rule Sense: Amazonian Indigenous Culture Demonstrates Universal Mapping Of Number Onto Space*, May 30, 2008,

<http://www.sciencedaily.com/releases/2008/05/080529141344.htm>

[DISP2] **S.Dehaene, V.Izard, E.Spelke, P.Pica**: *Log or Linear? Distinct Intuitions of the Number Scale in Western and Amazonian Indigene Cultures*, *Science*, 2008; 320 (5880):

1217 DOI: 10.1126/science.1156540,

<http://www.sciencemag.org/content/320/5880/1217>,

<http://www.sciencemag.org/content/320/5880/1217.full>

[FV92] Földrajzi világtlasz, Kartográfia, 1992.

[W03] https://hu.wikipedia.org/wiki/Logaritmus#Logaritmikus_skálák

[W05] https://en.wikipedia.org/wiki/Logarithmic_scale